

S/3788

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
DEPARTAMENT SYSTEMU OBRONNEGO
MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ

Ireneusz TEODOROWICZ
Wiesław BUŁKA

POLITYCZNO-STRATEGICZNE PLANOWANIE
OBRONNE W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
NA OKRES ZEWNĘTRZNEGO ZAGROŻENIA
BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA I WOJNY

12725

WARSZAWA

1998

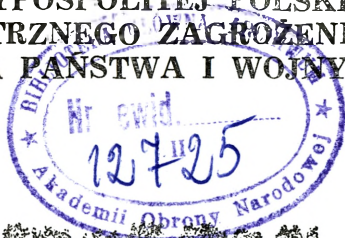

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

DEPARTAMENT SYSTEMU OBRONNEGO
MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ

Ireneusz TEODOROWICZ
Wiesław BULKA

POLITYCZNO-STRATEGICZNE PLANOWANIE
OBRONNE W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
NA OKRES ZEWNĘTRZNEGO ZAGROŻENIA
BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA I WOJNY

WARSZAWA

1998

Niniejszy materiał studyjny jest przeznaczony do wykorzystania na Wyższych Kursach Obronnych dla kierowniczej kadry administracji państwowej.

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
I. Planowanie obronne - przeszłość i teraźniejszość.....	8
II. Treść polityczno-strategicznego planowania Obronnego - szczebel centralny	12
III. Planowanie na szczeblu resortów i województw oraz ich zadania obronne w świetle obowiązujących unormowań prawnych	17
Zakończenie	24
Załączniki	25

WSTĘP

Położenie geopolityczne Polski sprawia, że problemy bezpieczeństwa i obronności są kluczową kwestią polskiej racji stanu. Nie zakładając istnienia określonego przeciwnika, nakazuje ona utrzymywanie w czasie pokoju i rozwijanie w wypadku zagrożeń wojennych elementów i ogniwi systemu obronnego państwa.

Aby system obronny mógł skutecznie przeciwstawić się ewentualnym zagrożeniom wojennym, musi być do tego celu wcześniej przygotowywany. Jednym z głównych elementów tych przygotowań jest planowanie obronne.

Planowanie obronne jest to proces określania celów i zadań obronnych oraz sposobów ich realizacji. Jego uczestnikami są wszystkie elementy i ogniwa systemu obronnego. Planowanie obronne jest jednocześnie jedną z podstawowych funkcji kierowania obronnością państwa.

Niezależnie od charakteru, rodzaju i szczebla planowania w procesie tym wyróżnić można cztery podstawowe etapy:

1. Ocena obecnych i przyszłych zagrożeń bezpieczeństwa oraz szans ich uniknięcia lub zminimalizowania.
2. Określenie celów i zadań (systemu obronnego, jego poszczególnych ogniwi lub elementów).
3. Ocena możliwości państwa w zakresie realizacji założonych celów.
4. Wybór i opracowanie wariantu działań.

Plany w systemie obronnym ułożone są hierarchicznie i odzwierciedlają jego strukturę organizacyjną. Na każdym szczeblu plany odgrywają dwojaką rolę. Wyznaczają cele, które mają być osiągnięte przez ogniwa niższego szczebla, a zarazem są instrumentem osiągania celów ustalonych w planach wyższego szczebla.

Zarówno system obronny jako całość, jak i każdy jego element czy ogniwo, a także wyodrębniona funkcja (np. finanse, kadry, badania rozwojowe itp.) posiadają plan strategiczny i plany operacyjne.

Plan strategiczny, na poziomie systemu obronnego, powinien zawierać odpowiedzi na pytania:

- jakimi rodzajami działalności system obronny powinien się zajmować?
- jak rozdzielać szeroko rozumiane zasoby systemu obronnego na poszczególne rodzaje działalności?

Na poziomie podsystemu (elementu systemu) obronnego plan strategiczny ustala zasady i sposoby jego działania przy założonych zasobach i warunkach (w tym rozdział sił i środków), zgodnie ze strategią działania systemu nadrzędnego.

Na poziomie funkcjonalnym plan strategiczny tworzy ramy zarządzania różnymi funkcjami, zgodnie ze strategią elementu.

Plan strategiczny to plan długookresowy. Konstruowany w sposób sformalizowany pozwala konsekwentnie wytyczyć cele systemu obronnego, jego elementów, ogniw i spełnianych funkcji oraz określać metody ich realizacji.

Plany operacyjne określają sposoby wcielania w życie planu strategicznego, czyli przekładają cele strategiczne na decyzje i działania.

Wyróżnia się dwie podstawowe kategorie planów operacyjnych:

1. Plany stale obowiązujące, czyli plany obejmujące powtarzające się działania, którymi można pokierować za pomocą jednej decyzji lub jednego ich zbioru. Do planów tych należą tzw. plany działań (funkcjonowania) elementów systemu obronnego w czasie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.

2. Plany jednorazowe, określające szczegółowe działania, które w przyszłości nie będą powtarzane w tej samej postaci. Do planów tych należą tzw. plany przygotowań obronnych (mobilizacyjnych).

Dotychczas funkcjonujący w Polsce system planowania wymaga systematycznego doskonalenia, zgodnie ze zmianami warunków zewnętrznych, jak i wewnętrznych.

Niniejszy materiał stanowi krótką prezentację poglądów autorów na kwestię polityczno-strategicznego planowania obronnego na szczeblu państwa w tym planowania działań elementów i ogniwi systemu obronnego na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i wojny (zwanego planowaniem wojennym).

I. PLANOWANIE OBRONNE - PRZESZŁOŚĆ I TERAŹNIEJSZOŚĆ

W okresie przynależności Polski do Układu Warszawskiego planowanie polityczno-strategiczne, w ścisłym jego znaczeniu, odbywało się na szczeblu kierownictwa tego sojuszu. Decyzje polityczne zapadały na forum Doradczego Komitetu Politycznego Państw - Stron UW, a strategiczne - dotyczące użycia SZ w Sztapie Generalnym Sił Zbrojnych ZSRR.

Polska i pozostałe państwa koalicji otrzymywały wytyczne w postaci tzw. „rekomendacji” Naczelnego Dowództwa Zjednoczonych Sił Zbrojnych Państw - Stron Układu Warszawskiego, precyzujących zadania dotyczące zarówno sfery militarnej, jak i pozamilitarnej, a w szczególności:

- wydzielenia wojsk w skład Zjednoczonych Sił Zbrojnych Państw - Stron Układu Warszawskiego (skład, liczebność, wyposażenie);
- rozwoju organizacyjno-technicznego wojsk wydzielanych w skład Zjednoczonych Sił Zbrojnych Państw-Stron Układu Warszawskiego;
- operacyjnego przygotowania obszaru kraju jako części Teatru Działań Wojennych (zadania realizowane przez ogniwa militarne i pozamilitarne).

W procesie planowania obronnego powstawały dwa rodzaje planów:

1. **Plany działania sił zbrojnych i układu pozamilitarnego** w okresie zagrożenia i wojny.
2. **Plany przygotowań obronnych**, w tym rozwoju sił zbrojnych i ogniw pozamilitarnych, realizowane w okresie pokoju.

Planowanie działań na okres zagrożenia i wojny obejmowało:

- planowanie „operacyjne”, dotyczące mobilizacji, rozwinięcia i użycia sił zbrojnych okresie zagrożenia i wojny;
- planowanie działania (funkcjonowania) ogniw pozamilitarnych, w tym ochrony struktur państwa, gospodarczo-obronnych i ochrony ludności w okresie zagrożenia i wojny, obejmujące procedury transformacji struktur

gospodarczych z okresu „P” na „W” oraz osiągania przez nie wyższych stanów gotowości obronnej;

- planowanie funkcjonowania organów władzy i administracji rządowej w ramach wojennego systemu kierowania państwem.

W ramach **planowania przygotowań obronnych** w Ministerstwie Obrony Narodowej funkcjonował system planowania rozwojowego oparty na prognozach (sporządzanych na podstawie *Instrukcji o prognozowaniu obronnym*). W oparciu o prognozy Sztab Generalny WP opracowywał perspektywiczne i pięcioletnie plany rozwoju sił zbrojnych. Realizacja tych planów odbywała się w ramach budżetu MON.

Opracowywano także - zgodnie z uchwałami KOK i Rady Ministrów - pięcioletnie i roczne plany przygotowań mobilizacyjnych, realizowanych w ramach tzw. wydatków na obronę i bezpieczeństwo kraju (wydatki wyodrębnione). Koordynatorem prac oraz wykonawcą ogólnokrajowego planu przygotowań mobilizacyjnych w gospodarce narodowej była Komisja Planowania przy Radzie Ministrów.

Podstawę do planowania przygotowań obronnych w państwie stanowiły - oprócz wspomnianych rekomendacji wojskowego kierownictwa Układu Warszawskiego - tzw. *Węzłowe założenia obronne PRL*, sporządzane w ramach programowania obronnego w cyklu pięcio-siedmioletnim i będące w istocie rozwiniętą wykładnią polskiej doktryny obronnej. Założenia te były przyjmowane przez KOK.

Wszelkie dokumenty dotyczące obronności zarówno na szczeblu koalicji, jak i na szczeblu państwa opracowywane były w ramach struktur wojskowych (Sztab Generalny Sił Zbrojnych ZSRR i Naczelne Dowództwo Zjednoczonych Sił Zbrojnych Państw - Stron Układu Warszawskiego - Ministerstwo Obrony Narodowej, w tym Sztab Generalny WP).

Zgodnie z Uchwałą Nr 166/83 Rady Państwa z 8 grudnia 1983 r. w sprawie składu, zasad, trybu działania KOK wiodącą rolę w procesie plano-

wania obronnego w państwie spełniał minister obrony narodowej, jako zastępca przewodniczącego KOK ds. sił zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego.

Planowanie w zakresie funkcjonowania wojennego systemu kierowania państwem oraz przygotowań obronnych ogniw pozamilitarnych realizował sekretariat KOK.

Równocześnie z rozwiązaniem Układu Warszawskiego, a tym samym zaniknięciem koalicyjnego ogniw planowania polityczno-strategicznego, Polska pozostała bez własnego, narodowego planu obrony państwa.

W tej sytuacji opracowano i przyjęto przez Komitet Obrony Kraju ogólne założenia obronne o charakterze politycznym zawarte w *Doktrynie obronnej RP* (22 lutego 1990 r.), a następnie w miejsce tego dokumentu wprowadzono *Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa* oraz *Politykę bezpieczeństwa i strategię obronną RP* (2 listopada 1992 r.). Wyżej wymienione dokumenty mają charakter deklaracji politycznej oraz ustaleń normujących ogólne zasady utrzymywania i funkcjonowania elementów systemu obronnego. Nie precyzują one natomiast mechanizmów działania państwa w czasie wojny oraz nie zawierają w swojej treści danych niezbędnych w procesie planowania obronnego, w tym użycia sił zbrojnych i realizacji zadań pozamilitarnych w czasie wojny (m.in. możliwych wariantów konfliktów zbrojnych, w których mogłaby uczestniczyć Polska; liczebności i składu sił zbrojnych na czas „W” itp.).

W obszarze planowania działań na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny do 1997 roku funkcjonowało:

- operacyjno-strategiczne planowanie użycia sił zbrojnych w czasie zagrożenia i wojny realizowane przez Sztab Generalny WP;
- planowanie działania (funkcjonowania) ogniw pozamilitarnych, w tym gospodarczo-obronnych oraz ochrony państwa i ochrony ludności w czasie zagrożenia i wojny realizowane przez resorty i województwa. W ramach

tego planowania opracowano m.in. *Program Mobilizacji Gospodarki na lata 1993-1995* wprowadzony Uchwałą RM Nr 88/93 z 12 października 1993 r. w miejsce sporządzanego do 1992 r. *Planu na Rok Obliczeniowy*. Głównym wykonawcą i koordynatorem *Programu ...* był Centralny Urząd Planowania, a współwykonawcami resorty i województwa.

W obszarze **planowania przygotowań obronnych** w czasie pokoju opracowano w Sztabie Generalnym WP 3-letni program rozwoju Sił Zbrojnych RP.

Na podstawie Uchwały RM Nr 58/81 z 6 marca 1981 r. w sprawie planowania i realizacji zadań obronnych opracowywano także zbiorcze plany budżetowe dotyczące przygotowań obronnych (mobilizacyjnych) w państwie na dany rok budżetowy.

Powstawały one w Centralnym Urzędzie Planowania w oparciu o projekty resortowych i wojewódzkich rocznych planów przygotowań obronnych (mobilizacyjnych) opiniowanych przez MON, MSW i szefa Obrony Cywilnej Kraju.

II. TREŚĆ POLITYCZNO-STRATEGICZNEGO PLANOWANIA OBRONNEGO - SZCZEBEL CENTRALNY

W 1994 roku przystąpiono do uruchomienia polityczno-strategicznego planowania obronnego na szczeblu państwa, które jednak nie zostało jeszcze do końca zweryfikowane w praktyce (załącznik 1 i 2).

Podstawę **planowania obronnego**, w tym planowania działań na czas zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, stanowić będzie *Prognoza warunków obronności RP* o horyzoncie 10-15 lat. W oparciu o nią i zgodnie z ustaleniami doktrynalnymi opracowuje się *Polityczno-strategiczny plan obrony RP*. Zawiera on akceptowaną przez najwyższe władze państwa ocenę zagrożeń wojennych oraz decyzję tychże władz co do sposobu przeciwstawienia się tym zagrożeniom, w tym zasady funkcjonowania elementów systemu obronnego RP w warunkach kryzysu i wojny.

Na dokument ten składają się (załącznik 3):

- 1) ocena zagrożeń wojennych;
- 2) myśl przewodnia obrony państwa, obejmująca:
 - cele obrony;
 - zamiar obrony;
 - potencjał obronny (siły i środki systemu obronnego, w tym sił zbrojnych, ogniów pozamilitarnych, wojennego systemu kierowania obroną państwa) wydzielany do osiągnięcia poszczególnych celów w przyjętych wariantach konfliktów wojennych;

3) główne zadania podstawowych elementów systemu obronnego państwa w czasie zagrożenia i wojny, w tym:

- a) strategiczne zadania sił zbrojnych, określające dla każdego wariantu konfliktu:
 - cel strategiczny;
 - stopień i sposób rozwinięcia mobilizacyjnego i operacyjnego;

- rodzaj i rozmach kampanii strategicznej lub operacji;

b) zadania ogniów pozamilitarnych, zawierające w każdym wariancie konfliktu:

- główny cel działania danego ogniwa systemu obronnego;

- stopień zmobilizowania (podwyższenia gotowości obronnej) sił i środków;

- podstawowe rodzaje zadań realizowane w poszczególnych fazach konfliktu;

c) zadania wojennego systemu kierowania państwem w poszczególnych wariantach konfliktów wojennych.

Plan ten aktualizuje się wraz ze zmianą warunków bezpieczeństwa państwa (zagrożeń, celów obronnych, możliwości ekonomicznych, itp.) lub dla uwzględnienia nowych rozwiązań formalno-prawnych.

Korekty do decyzji zawartej w planie obrony RP wprowadzać się będzie także na podstawie wniosków z analiz i ocen sytuacji strategicznej Polski, dokonywanych w czasie prowadzonych przez Prezydenta RP gier strategicznych z kierownictwem państwa (załącznik 4).

Sposoby realizacji zadań zawartych w *Polityczno-strategicznym planie obrony RP* określone są w planach operacyjnych szczebla centralnego, (urzędów centralnych i innych instytucji rządowych) oraz szczebla wojewódzkiego (załącznik 5).

1. Plany operacyjne szczebla centralnego:

* *Plan strategicznego rozwijania systemu obronnego państwa.*

* *Plan rozwijania wojennego systemu kierowania państwem.*

* *Plan użycia Sił Zbrojnych RP.*

* *Centralny program mobilizacji gospodarki.*

2. Plany operacyjne szczebla resortowego¹:

* Plany funkcjonowania ministerstw, urzędów centralnych i innych instytucji rządowych w okresie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.

¹ Dotyczą: ministerstw, urzędów centralnych i innych instytucji rządowych.

3. Plany operacyjne szczebla wojewódzkiego:

* Plany działania województw na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.

Ponadto sporządza się inne plany obronne wynikające z aktów prawnych, kompetencji ministrów, kierowników urzędów centralnych i innych instytucji rządowych oraz specyfiki województw.

Podstawą do rozpoczęcia prac planistycznych będzie stosowna ustawa i pochodny akt prawny w formie rozporządzenia RM lub ministra obrony narodowej. Przewiduje się, że załącznikiem do rozporządzenia będą wytyczne ministra obrony narodowej w sprawie opracowywania planów obronnych, zawierające następujące informacje (załącznik 6):

a) założenia metodyczne planowania, w tym:

- strukturę planów wojennych;
- układ i zakres tematyczny planów;
- harmonogram prac planistycznych;

b) ocenę zagrożeń wojennych, obejmującą:

- międzynarodowe warunki bezpieczeństwa Polski i źródła zagrożeń wojennych;

- rodzaje potencjalnych konfliktów wojennych - ich prawdopodobieństwo i ogólną charakterystykę;

c) myśl przewodnią obrony RP, w tym:

- cele obrony;
- zamiar obrony;

d) ogólne zadania elementów systemu obronnego państwa.

Plan strategicznego rozwijania systemu obronnego państwa - opracowywany w MON, zawierać będzie charakterystykę poszczególnych stanów gotowości obronnej oraz będzie określać procedury i mechanizmy, częściowego i pełnego rozwijania systemu obronnego. Ponadto będzie precyzować zadania dla poszczególnych elementów systemu obronnego w procesie pod-

wyższania gotowości obronnej państwa. Istotnym elementem tego planu będzie harmonogram osiągania kolejnych stanów gotowości obronnej przez poszczególne elementy i ogniwa systemu obronnego.

Plan użycia Sił Zbrojnych RP - opracowywany w Sztabie Generalnym WP, zawiera sposoby prowadzenia przez siły zbrojne działań wojennych w poszczególnych wariantach konfliktów, ze szczególnym uwzględnieniem:

- a) strategicznego (mobilizacyjnego i operacyjnego) rozwinięcia sił zbrojnych;
- b) prowadzenia kampanii strategicznej lub innych działań zbrojnych;
- c) dowodzenie siłami zbrojnymi.

Plan rozwijania wojennego systemu kierowania państwem - opracowywany w MON, określa sposób kierowania państwem przez naczelne organy władzy i administracji państwowej w poszczególnych wariantach konfliktów wojennych, z uwzględnieniem rozmieszczenia i zabezpieczenia tych organów na stanowiskach kierowania.

Składa się on z następujących, zasadniczych części:

- organy kierowania i ich kompetencje;
- proces rozwijania i funkcjonowania stanowisk kierowania;
- ochrona i obrona oraz zabezpieczenie funkcjonowania stanowisk kierowania.

Centralny program mobilizacji gospodarki - opracowywany w Ministerstwie Gospodarki, określa sposób przejścia podmiotów gospodarczych z funkcjonowania pokojowego na funkcjonowanie w okresie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz precyzuje szczegółowe zadania i sposób ich realizacji w poszczególnych stanach gotowości obronnej państwa².

² Obecnie jedynie opracowanie CPMG ma stosowną podstawę prawną, w postaci uchwały Nr 1 RM z dnia 6 stycznia 1995 r. w sprawie opracowania CPMG na lata 1996 - 2000. Jest to jednak samoistny akt prawny (bez podstawy ustawowej) i w świetle nowej Konstytucji RP musi być zastąpiony nowym.

Plany funkcjonowania administracji publicznej (resortów, województw, gmin i ewentualnie powiatów) oraz innych państwowych i komunalnych jednostek organizacyjnych będą podstawowymi dokumentami w zakresie planowania obronnego, umożliwiającymi sterowania procesami zachodzącymi w sferze kompetencji ministrów (kierowników resortów), wojewodów, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast (ewentualnie starostów), w okresie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

Przewiduje się, że plany te będą zawierały:

- ocenę zagrożeń militarnych w odpowiedniej skali;
- podstawowe zadania oraz zamiar działania;
- zadania obronne jednostek organizacyjnych;
- sposób osiągania wyższych stanów gotowości obronnej, w tym ogólna charakterystyka stanów gotowości obronnej, procedura (mechanizmy) rozwijania potencjału obronnego, zadania poszczególnych jednostek organizacyjnych w procesie podwyższania gotowości obronnej państwa i własnej (harmonogram, zestawy zadań);
- kierowanie;
- inne zagadnienia (załącznik 7 i 8).

III. PLANOWANIE NA SZCZEBLU RESORTÓW I WOJEWÓDZTW ORAZ ICH ZADANIA OBRONNE W ŚWIETLE OBOWIĄZUJĄCYCH UNORMOWAŃ PRAWNYCH

Za planowanie i realizację zadań obronnych na **szczeblu resortu** odpowiedzialny jest minister. Zobowiązany jest on do organizowania i wykonywania zadań w zakresie obronności państwa, wynikających z ustaw oraz wydanych na ich podstawie aktów wykonawczych właściwych organów, a także wynikających z postanowień KOK - przez kierowników:

- komórek organizacyjnych ministerstwa;
- jednostek organizacyjnych podległych, podporządkowanych i bezpośrednio nadzorowanych (instytucji, zrzeszeń, dyrekcji itp.);
- jednostek wykonawczych (przedsiębiorstw, dla których jest on organem założycielskim, spółek akcyjnych z udziałem Skarbu Państwa pow. 50%, zakładów, instytutów, szkół, ośrodków itp.).

Ministrowie tworzą w strukturze organizacyjnej resortów komórki (departamenty, inspektoraty, zespoły, biura, samodzielne stanowiska pracy itp.) do spraw obronnych - odpowiedzialne za całokształt organizowania, planowania, realizacji i kontroli zadań obronnych. Zakres czynności tych komórek wynika z zadań nałożonych na ministra i stosownie do specyfiki resortu obejmuje m.in. sprawy:

- 1) w zakresie zagadnień ogólnoobronnych:
 - a) opracowywania, uzgadniania i opiniowania projektów wykonawczych aktów prawnych, regulujących problematykę obronności na szczeblu resortu;
 - b) określania zadań w zakresie obronności dla struktur organizacyjnych resortu;
 - c) ustalania kierunków i zasad wykonywania zadań obronnych przez jednostki organizacyjne resortu;

d) przygotowania do działania na okres wojny struktur organizacyjnych resortu;

e) przygotowania warunków funkcjonowania na czas wojny ministra wraz z niezbędnym aparatem pracy na stanowisku kierowania;

f) przygotowania jednostek organizacyjnych resortu do objęcia militaryzacją;

g) przygotowania transportu kolejowego, samochodowego, lotniczego, morskiego i żeglugi śródlądowej do działania w czasie wojny;

i) przygotowania łączności do działania w czasie wojny;

j) przygotowania do zapewnienia szczególnej ochrony obiektów gospodarki narodowej o znaczeniu strategicznym lub operacyjnym w okresie podwyższania gotowości obronnej państwa i w czasie wojny;

k) prowadzenia szkolenia obronnego;

2) w zakresie świadczeń na rzecz sił zbrojnych:

a) wykonywania dostaw, robót i usług bieżących oraz prac naukowo-badawczych na rzecz sił zbrojnych i odbiorców specjalnych;

b) zapewnienia realizacji przedsięwzięć związanych z osiągnięciem wyższych stanów gotowości bojowej w siłach zbrojnych, w tym wynikających z planu mobilizacji gospodarki (PMG) w przedmiocie dostaw i usług dla sił zbrojnych, w zakresie uzbrojenia, amunicji, sprzętu i artykułów kwatermistrzowskich oraz części zamiennych i materiałów zaopatrzeniowych powszechnego użytku;

c) przekazywania posiadanych przez jednostki wykonawcze środków transportowych, maszyn i urządzeń na rzecz sił zbrojnych;

d) gromadzenia i przechowywania ustalonego sprzętu i materiałów dla potrzeb sił zbrojnych;

e) wykonywania, po ogłoszeniu mobilizacji i w czasie wojny, przez jednostki wykonawcze resortu, remontów sprzętu na rzecz sił zbrojnych oraz wykonywania innych świadczeń;

f) zapewnienia środków i warunków realizacji przedsięwzięć związanych z prowadzeniem przysposobienia obronnego młodzieży szkolnej i pozaszkolnej, szkolenia obronnego i wojskowego studentów szkół wyższych oraz szkolenia przedpoborowych i poborowych;

3) w zakresie zagadnień gospodarczo-obronnych:

a) ujmowania zagadnień obronnych w dokumentach planistycznych opracowywanych w resorcie;

b) organizowania opracowywania planów mobilizacji gospodarki oraz opracowywania wytycznych w tym przedmiocie dla jednostek organizacyjnych podporządkowanych i bezpośrednio nadzorowanych;

c) organizowania realizacji zadań ujętych w planie mobilizacji gospodarki podczas podwyższonej gotowości obronnej państwa i w czasie wojny;

d) planowania i organizowania realizacji zadań obronnych (mobilizacyjnych) w gospodarce narodowej w ramach wydatków na obronę i bezpieczeństwo kraju;

e) tworzenia rezerw państwowych i specjalistycznych oraz uwzględniania postulatów obronnych we wnioskach i planach dotyczących gromadzenia państwowych rezerw podstawowych;

4) w zakresie obrony cywilnej problemy związane z realizacją zadań obrony cywilnej stosownie do postanowień i aktów prawnych regulujących sprawę obrony cywilnej przy uwzględnieniu zasad i ustaleń w przedmiocie kierowania przygotowaniem oraz realizacją przedsięwzięć obrony cywilnej przez szefa Obrony Cywilnej Kraju oraz szefów obrony cywilnej województw, miast, dzielnic, gmin;

5) w zakresie ochrony tajemnicy państwowej:

a) organizowania ochrony tajemnicy państwowej w zakresie prac obronnych i techniczno-konstrukcyjnych produkcji zbrojeniowej;

b) prowadzenia kancelarii tajnej i zapewnienia obiegu dokumentów dotyczących spraw, o których mowa wyżej;

6) w zakresie nadzoru, koordynacji i kontroli:

a) sprawowania nadzoru, kontroli i koordynacji wykonywania przez komórki organizacyjne resortu zadań i czynności w zakresie obronności;

b) opracowywania i przekazywania informacji i sprawozdań z realizacji zadań w zakresie obronności;

7) inne zadania i czynności zlecone do wykonywania przez ministra.

W ministerstwach gospodarczych i innych nadzorujących produkcję specjalną zakres zadań obejmuje ponadto współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi resortu, a także z właściwymi jednostkami wojskowymi i cywilnymi w zakresie produkcji specjalnej, w tym szczególnie w sprawach:

- opracowywania planów rozwoju przemysłu obronnego w zakresie obligatoryjnej produkcji specjalnej i inwestycji specjalnych;

- planowania, koordynacji i nadzoru nad realizacją prac badawczych i rozwojowych w dziedzinie wytwarzania uzbrojenia i sprzętu wojskowego;

- opiniowania i nadzorowania realizacji zadań inwestycyjnych;

- zakupów i wdrażania licencji;

- opracowywania planów produkcji i dostaw uzbrojenia oraz sprzętu wojskowego, remontów i innych usług specjalnych oraz nadzorowania realizacji tych planów;

- normalizacji, związanej z pracami rozwojowymi i produkcją uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz potrzebami obronnymi kraju.

Za planowanie i realizację zadań obronnych na **szczeblu województwa** odpowiedzialny jest wojewoda. Organizując wykonanie powierzonych zadań w dziedzinie obronności państwa określa podległe organy i kierowników jednostek organizacyjnych, którzy obowiązani są realizować poszczególne zadania obronne. Określa również terminy i zakres przedsięwzięć związanych z realizacją tych zadań.

Kierowanie sprawami obronności województwa (w tym planowanie obronne) w okresie pokoju i wojny należy do Wojewódzkich Komitetów Obrony (WKO).

Przewodniczącym WKO jest wojewoda. Rada Ministrów określa skład, zakres oraz zasady i tryb działania WKO, a także zasady i tryb powoływania oraz zakres działania organów wykonawczych tych komitetów.

Organem wykonawczym WKO jest jego sekretariat, który występuje w strukturze Urzędu Wojewódzkiego jako samodzielna komórka organizacyjna na prawach wydziału.

WKO rozpatrują sprawy obronności w powiązaniu z całokształtem rozwoju społeczno-gospodarczego województwa i innymi zadaniami państwowymi. Działają zgodnie z przyznanymi im przez KOK i Radę Ministrów uprawnieniami.

Wojewódzkie Komitety Obrony, kierując sprawami obronnymi, w szczególności:

- ustalają kierunki działania terenowych organów administracji państwowej w zakresie realizacji zadań obronnych;
- koordynują realizację ww. zadań przez ogólną administrację państwową, podmioty gospodarcze, organizacje społeczne w aspekcie potrzeb obronnych województwa;
- organizują proces realizacji zadań obronnych przez podmioty gospodarcze, którym takie zadania zostały zlecone;
- planują realizację zadań mobilizacyjnych w ramach wydatków na przygotowania obronne państwa (zakres planowania obejmuje przedsięwzięcia samoobrony, obrony cywilnej, operacyjnego przygotowania obszaru kraju na potrzeby rozwinięcia sił zbrojnych);
- organizują przygotowanie struktur administracji państwowej (wojewódzkich i terenowych) na czas zagrożenia i wojny, w tym opracowują regulaminy funkcjonowania tych struktur;

- ustalają główne przedsięwzięcia w zakresie szkolenia obronnego oraz organizują i koordynują proces tego szkolenia;

- rozpatrują sprawy związane z wydatkami na cele obronne w układzie terenowym oraz koordynują ich realizację.

Ponadto WKO, realizując przedsięwzięcia związane z podwyższaniem gotowości obronnej państwa i w czasie wojny, realizują zadania związane z obroną państwa, a w szczególności:

- koordynują i kontrolują wykonywanie zadań przewidzianych do realizacji w określonych stanach gotowości obronnej państwa przez administrację państwową i podmioty gospodarcze;

- koordynują realizację przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniem mobilizacji jednostek wojskowych, wykonywaniem świadczeń na rzecz sił zbrojnych oraz zadań obrony cywilnej;

- uruchamiają i organizują przejście terenowych organów władzy i administracji państwowej na stanowiska kierowania;

- organizują wykorzystanie miejscowych sił i środków dla potrzeb obrony obszaru województwa, w tym ochrony ludności, dóbr materialnych i kultury przed środkami rażenia jak również niesienie pomocy poszkodowanym.

Do końca lat 80. planowanie obronne na szczeblu resortu i województwa wynikało z zadań wykonywanych w ramach powszechnego obowiązku obrony przez ministrów (kierowników urzędów centralnych) i wojewodów realizowanych na podstawie ustaw oraz uchwał KOK (załącznik 9).

Resorty i województwa opracowywały tzw. plany funkcjonowania ogniw pozamilitarnych w czasie zagrożenia i wojny. Obejmowały one plany własne resortów i województw oraz plany funkcjonowania opracowywane przez administrację niższego szczebla, podmioty gospodarcze, organizacje społeczne itp. W planach funkcjonowania uwzględniano postulaty MON, MSW i szefa OCK.

W latach 1990-1997 planowanie obronne było uregulowane nadal uchwałami KOK, jednakże nie odzwierciedlały one istniejącej rzeczywistości w związku z wprowadzeniem reguł gospodarki rynkowej i decentralizacją władzy.

Nowa koncepcja przewiduje, że planowanie funkcjonowania resortów i województw na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny regulować będą wytyczne MON, opracowywane we współpracy z organami administracji rządowej na podstawie *Polityczno-strategicznego planu obrony RP*.

Przedsięwzięcia obronne podejmowane w czasie pokoju przez resorty i województwa oraz źródła ich finansowania ujęte będą w **programach i planach przygotowań obronnych**.

ZAKOŃCZENIE

Prezentowany projekt nowych rozwiązań w dziedzinie planowania obronnego na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny wymaga jeszcze dopracowania szczegółów. Obecnie konieczne jest doskonalenie jakościowe wprowadzonych rozwiązań w celu poprawy sprawności funkcjonowania systemu demokratycznego kierowania obronnością, w tym siłami zbrojnymi w różnych warunkach ich funkcjonowania zarówno w czasie pokoju, jak i wojny.

Autorzy opracowania uważają, że na obecnym etapie szczególnie ważne jest:

1. Ustawowe uregulowanie kompetencji najwyższych organów państwowych w dziedzinie kierowania obronnością.

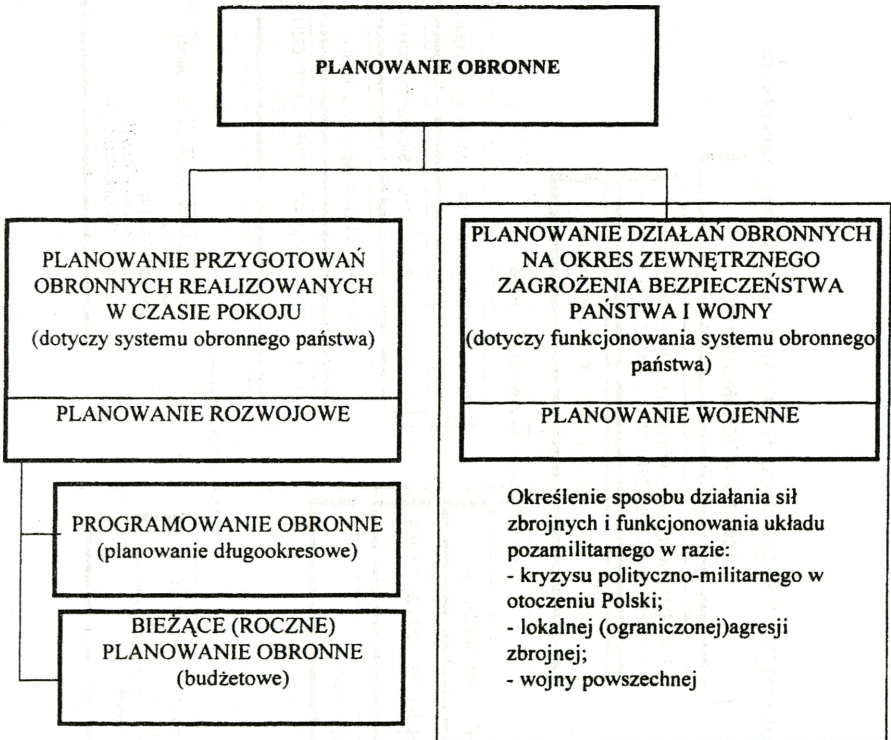
2. Pilne przyjęcie ustaw:

- a) o obowiązku wojskowym i innych powinnościach obronnych (regulującej zwłaszcza funkcjonowanie pozamilitarnego układu systemu obronnego państwa);

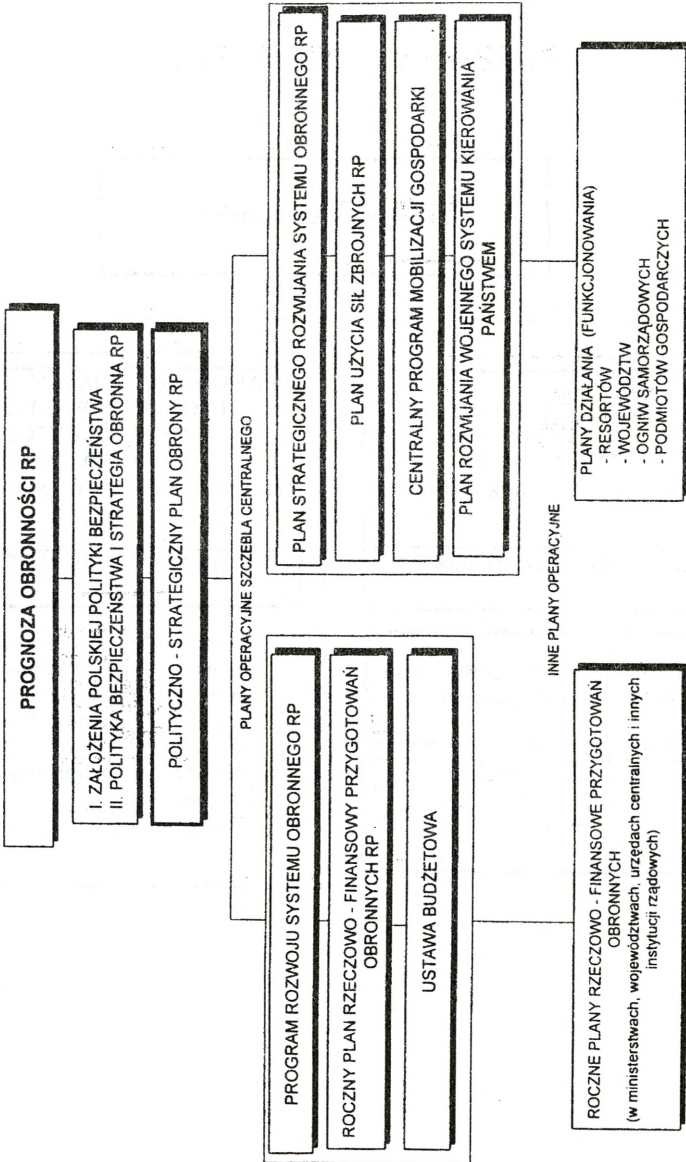
- b) o stanie wojennym (określającej organizację i funkcjonowanie organów kierowania obroną państwa w czasie wojny).

Z chwilą ewentualnego przyjęcia Polski do NATO dotychczasowe doświadczenia w dziedzinie planowania obronnego na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny zostaną wykorzystane i stanowiąc będą istotne źródło informacji.

TYPOLOGIA PRAC PLANISTYCZNYCH

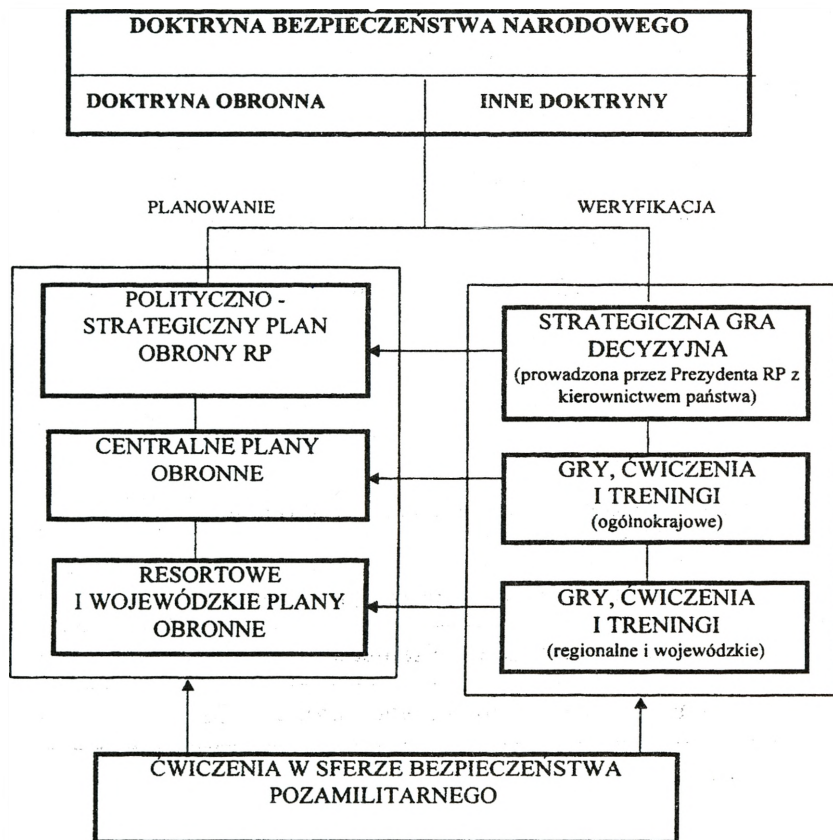
DOKUMENTY WYKONYWANE W RAMACH PLANOWANIA OBRONNEGO

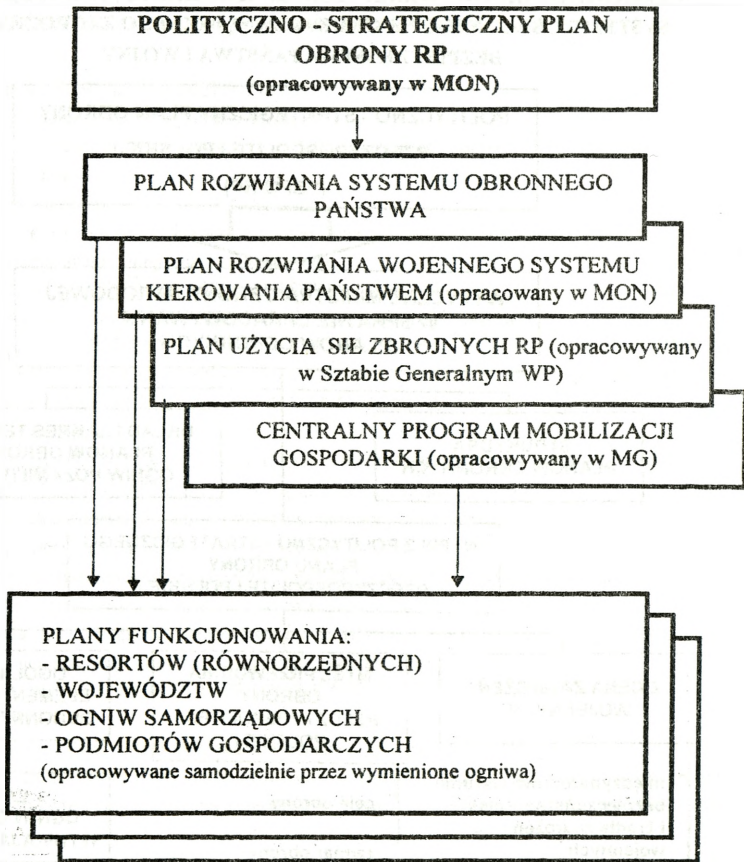
POLITYCZNO-STRATEGICZNY PLAN OBRONY RP

I.	OCENA ZAGROŻEŃ WOJENNYCH
	1. Międzynarodowe warunki bezpieczeństwa Polski
	2. Rodzaje potencjalnych konfliktów wojennych - ich prawdopodobieństwo i ogólna charakterystyka
II.	MYŚL PRZEWODNIA OBRONY RP
	1. Cele obrony
	2. Zamiar obrony
	3. Potencjał obronny
III.	GŁÓWNE ZADANIA ELEMENTÓW SYSTEMU OBRONNEGO PAŃSTWA
	1. Strategiczne zadania Sił Zbrojnych RP
	2. Zadania układu pozamilitarnego
	3. Zadania wojennego systemu kierowania państwem

SYSTEM OPRACOWYWANIA I WERYFIKACJI PLANÓW OBRONNYCH

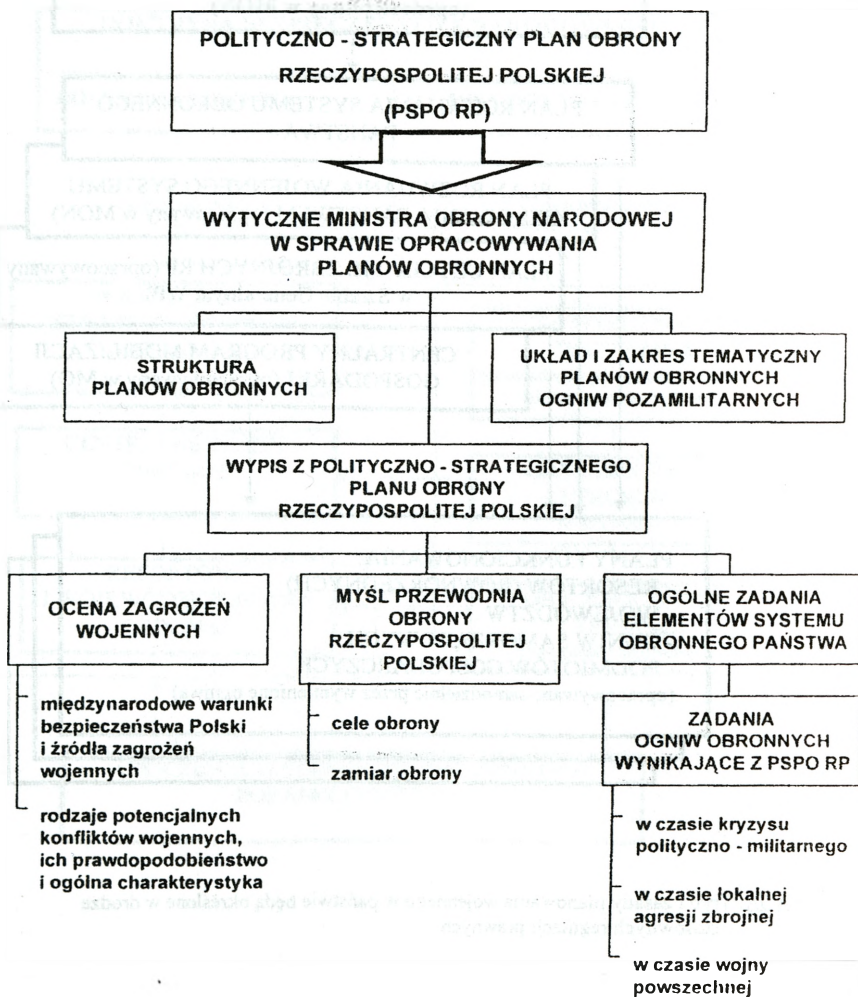

DOKUMENTY WYKONYWANE W RAMACH PLANOWANIA WOJENNEGO

UWAGA: Tryb i zasady planowania wojennego w państwie będą określone w drodze stosownych regulacji prawnych

**OGÓLNA TREŚĆ WYTYCZNYCH MINISTRA OBRONY NARODOWEJ
W SPRAWIE OPRACOWYWANIA PLANÓW REALIZACYJNYCH W OGNIWACH
SYSTEMU OBRONNEGO NA OKRES ZEWNĘTRZNEGO ZAGROŻENIA
BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA I WOJNY**

**UKŁAD PLANU FUNKCJONOWANIA MINISTERSTWA
(URZĘDU CENTRALNEGO, INNEJ INSTYTUCJI RZĄDOWEJ) W OKRESIE
ZEWNETRZNEGO ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA I WOJNY**

I. OCENA ZAGROŻEŃ WOJENNYCH

1. Rodzaje potencjalnych zagrożeń wojennych:

- kryzys polityczno-militarny w otoczeniu Polski zagrażający bezpieczeństwu państwa;
- wojna lokalna;
- wojna powszechna.

2. Ocena przewidywanych skutków zagrożeń (działań) wojennych z punktu widzenia ministerstwa (urzędu centralnego, innej instytucji rządowej).

II. ZADANIA OBRONNE MINISTERSTWA (URZĘDU CENTRALNEGO, INNEJ INSTYTUCJI RZĄDOWEJ) w poszczególnych rodzajach zagrożeń wojennych.

III. ZADANIA OBRONNE PAŃSTWOWYCH JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH ORAZ PAŃSTWOWYCH OSÓB PRAWNYCH PODLEGŁYCH MINISTERSTWU (URZĘDOWI CENTRALNEMU, INNEJ INSTYTUCJI RZĄDOWEJ) w poszczególnych rodzajach zagrożeń wojennych.

IV. OSIĄGANIE WYŻSZYCH STANÓW GOTOWOŚCI OBRONNEJ PRZEZ MINISTERSTWO (URZĄD CENTRALNY, INNĄ INSTYTUCJĘ RZĄDOWĄ).

1. Ogólna charakterystyka stanów gotowości obronnej ministerstwa (urzędu centralnego, innej instytucji rządowej), na tle stanów gotowości obronnej państwa.

2. Procedura (mechanizmy) częściowego i pełnego rozwinięcia ministerstwa (urzędu centralnego, innej instytucji rządowej), w procesie podwyższania gotowości obronnej.

3. Zadania dla podległych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych ministerstwa (urzędu centralnego, innej instytucji rządowej), w procesie podwyższania gotowości obronnej.

V. KIEROWANIE MINISTERSTWEM (URZĘDEM CENTRALNYM, INNĄ INSTYTUCJĄ RZĄDOWĄ).

1. System kierowania (struktura, zadania i zakres działania).

2. Sily i środki wydzielane do rozwijania wojennego systemu kierowania ministerstwem (urzędem centralnym, inną instytucją rządową), w ramach wojennego systemu kierowania państwem.

3. Funkcjonowanie systemu kierowania ministerstwa (urzędem centralnym, inną instytucją rządową), w okresie:

- kryzysu polityczno-militarnego w otoczeniu Polski zagrażającego bezpieczeństwu państwa;
- wojny lokalnej;
- wojny powszechnej.

V. INNE ZAGADNIENIA - wynikające m.in. z właściwości ministerstwa (urzędu centralnego, innej instytucji rządowej), np.: współdziałania (współpracy) z innymi ogniwami systemu obronnego państwa.

UKŁAD PLANU FUNKCJONOWANIA WOJEWÓDZTWA W OKRESIE ZEWNETRZNEGO ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA I WOJNY

I. OCENA ZAGROŻEŃ WOJENNYCH.

1. Rodzaje potencjalnych zagrożeń wojennych:

- kryzys polityczno-militarny w otoczeniu Polski zagrażający bezpieczeństwu państwa;
- wojna lokalna;
- wojna powszechna.

2. Ocena przewidywanych skutków zagrożeń (działań) wojennych z punktu widzenia województwa.

II. ZADANIA OBRONNE WOJEWÓDZTWA.

1. W czasie kryzysu polityczno - militarnego w otoczeniu Polski zagrażającego bezpieczeństwu państwa.

2. W czasie wojny lokalnej:

- a) w przypadku, gdy województwo znajdzie się na obszarze odległym od działań wojennych,
- b) w przypadku, gdy województwo znajdzie się na obszarze przyległym do działań wojennych,
- c) w przypadku, gdy województwo będzie objęte bezpośrednimi działaniami wojennymi.

3. W czasie wojny powszechnej.

III. ZADANIA OBRONNE PAŃSTWOWYCH JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH ORAZ PAŃSTWOWYCH OSÓB PRAWNYCH PODLEGŁYCH WOJEWÓDZIE.

IV. OSIĄGANIE WYŻSZYCH STANÓW GOTOWOŚCI OBRONNEJ.

1. Ogólna charakterystyka stanów gotowości obronnej województwa na tle stanów gotowości obronnej państwa.

2. Procedura (mechanizmy) częściowego i pełnego rozwijania potencjału obronnego województwa w procesie podwyższania gotowości obronnej.

3. Zadania dla podległych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych województwa w procesie podwyższania gotowości obronnej.

V. KIEROWANIE WOJEWÓDZTWEM

1. System kierowania województwem.

2. Siły i środki wydzielane do rozwijania systemu kierowania województwem.

3. Funkcjonowanie systemu kierowania województwem w poszczególnych rodzajach zagrożeń wojennych.

VI. INNE ZAGADNIENIA - wynikające m.in. ze specyfiki województwa, np.: współdziałania (współpracy) z innymi ogniwami systemu obronnego państwa.

**WYKAZ WYBRANYCH AKTÓW PRAWNYCH Z ZAKRESU PLANOWANIA
OBRONNEGO**

- Rozporządzenie RM z dnia 8.03.1993 r. w sprawie nadawania przydziałów org.-mob. do jednostek przewidywanych do militaryzacji i jednostek zmilitaryzowanych oraz powoływania osób do odbycia ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji (Dz.U. Nr 20/93 poz. 87);
- Rozporządzenie RM z dnia 3.04.1993 r. w sprawie reklamowania osób od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej a w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny (Dz.U. Nr 29/93 poz. 134);
- Rozporządzenie RM z dnia 6.09.1993 r. w sprawie świadczeń na rzecz obrony (Dz.U. Nr 85/93 poz. 397);
- Uchwała RM Nr 58/81 z dnia 6.03.1981 r. w sprawie planowania i realizacji zadań obronnych w gospodarce narodowej w ramach wydatków na obronę i bezpieczeństwo kraju (Biuletyn KOK Nr 35A poz. 170);
- Uchwała Nr 003/65 KOK z dnia 6 marca 1965 r. w sprawie powołania na okres bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa PRL i na czas wojny jednolitego systemu obserwacji, pomiarów, analizy, prognozowania i powiadamiania o skażeniach promieniotwórczych i wybuchach jądrowych na terytorium PRL;
- Uchwała Nr 06/69 KOK z dnia 30 października 1969 r. w sprawie obowiązków terenowych organów administracji państwowej i kierowników uspołecznionych zakładów pracy związanych z potrzebą natychmiastowego uzupełnienia Sił Zbrojnych (Dz.Urz. KOK Nr 12 poz. 97);
- Uchwała Nr 01/74 r. z dnia 27 kwietnia 1974 r. w sprawie wojewódzkich komitetów obrony (Dz.Urz. KOK Nr 11 poz. 90);
- Uchwała Nr 01/75 KOK z dnia 17 kwietnia 1975 r. w sprawie gotowości obronnej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.Urz. KOK Nr 6 poz. 56);
- Uchwała Nr 02/75 KOK z dnia 17 kwietnia 1975 r. w sprawie ochrony i obrony granicy morskiej i wybrzeża morskiego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.Urz. KOK Nr 13 poz. 103);
- Uchwała Nr 02/97 KOK z dnia 28 kwietnia 1997 r. w sprawie systemu stanowisk kierowania (Biuletyn KOK Nr 2 poz. 4);
- Uchwała Nr 04/77 KOK z dnia 8 grudnia 1977 r. w sprawie transportu kolejowego, samochodowego, lotniczego, żeglugi śródlądowej i drogownictwa na potrzeby obronne państwa (Dz.Urz. KOK Nr 13 poz. 104);
- Uchwała Nr 05/77 KOK z dnia 8 grudnia 1977 r. w sprawie łączności na potrzeby obronne państwa (Dz. Urz. KOK Nr 13 poz. 105);
- Uchwała Nr Pf 1/79 KOK z dnia 19 stycznia 1979 r. w sprawie podstawowych obowiązków wojewodów i naczelników w dziedzinie obronności Państwa (Dz.Urz. KOK Nr 2 poz. 21);

- Uchwała KOK Nr02/89 z dnia 04.08.89 r. Dz.Urz. KOK Nr 16 poz. 114 w sprawie militaryzacji;
- Uchwała Nr 06/81 KOK z dnia 24 sierpnia 1981 r. w sprawie ogólnych zasad wykonywania zadań w zakresie obronności w resortach (Dz.Urz. KOK Nr 2 poz. 20);
- Uchwała Nr 2/84 KOK z dnia 28 czerwca 1984 r. w sprawie planowania i przygotowania budowli ochronnych dla ludności kraju (Dz.Urz. KOK Nr 2 poz. 8);
- Uchwała Nr 09/84 KOK z dnia 28 czerwca 1984 r. w sprawie szczególnej ochrony obiektów gospodarki narodowej w czasie podwyższania gotowości obronnej państwa i wojny (Dz.Urz. KOK Nr 2 poz. 14);
- Uchwała Nr 02/85 KOK z dnia 18 stycznia 1985 r. w sprawie zakresu zasad przeprowadzania kontroli oraz składania sprawozdań z wykonywania zadań w zakresie obronności Państwa w czasie pokoju (Dz.Urz. KOK Nr11 poz.92);
- Uchwała Nr Pf 4/85 29 czerwca 1985 r. w sprawie szkolenia obronnego kadr kierowniczych i pracowników aparatu wykonawczego (Dz.Urz. KOK Nr 4 poz. 28);
- Uchwała Nr 02/86 KOK z dnia 27 marca 1986 r. w sprawie przygotowania sił i środków gospodarki narodowej do realizacji i zabezpieczenia przewozów morskich na potrzeby obronne państwa oraz kontroli i ochrony żeglugi morskiej (Dz.Urz. KOK Nr 13 poz. 106);
- Uchwała Nr 06/86 KOK z dnia 13 listopada 1986 r. w sprawie przygotowań konwersyjnych w gospodarce narodowej (Dz.Urz. KOK Nr 13 poz. 107);
- Uchwała Nr 04/87 KOK z dnia 20 lipca 1987 r. w sprawie zadań organizacyjno-mobilizacyjnych realizowanych na rzecz Sił Zbrojnych przez jednostki organizacyjne administracji państwowej i gospodarki narodowej (Dz.Urz. KOK Nr 12 poz. 100);
- Uchwała Nr 5/87 KOK z dnia 20 lipca 1987 r. w sprawie określenia jednostek organizacyjnych nie będących formacjami obrony cywilnej, w których może być odbywana służba w obronie cywilnej (Dz. Urz. KOK Nr 10 poz. 74);
- Uchwała Nr 006/87 KOK z dnia 20 lipca 1987 r. w sprawie obiegu pieniężnego w czasie podwyższania gotowości obronnej państwa i wojny (nie ogłoszona rozestana do zainteresowanych-aktualna);
- Zarządzenie Nr 01/75 z dnia 10 lipca 1975 r. w sprawie stałych dyżurów na czas zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny (Dz.Urz. KOK Nr 6 poz. 58);
- Zarządzenie Nr 02/86 z dnia 14 maja 1986 r. w sprawie zadań związanych z osiągnięciem podwyższonej i pełnej gotowości obronnej państwa (wydane wspólnie z Prezesem Rady Ministrów) (Dz.Urz. KOK Nr 6 poz. 52);
- Zarządzenie Nr 01/87 z dnia 15 kwietnia 1987 r. w sprawie przygotowania stanowisk kierowania (Dz.Urz. KOK Nr 9 poz. 71);
- Zarządzenie Nr Pf 1/85 z dnia 4 grudnia 1985 r. w sprawie zasad i trybu opracowywania oraz składania rocznych sprawozdań problemowych w zakresie dotyczącym szkolenia obronnego (Dz.Urz. KOK Nr 5 poz. 44);

- Zarządzenie Nr 03/87 z dnia 19 czerwca 1987 r. w sprawie zasad i trybu postępowania przy ustalaniu zapasowych miejsc pracy i stanowisk kierowania Nr 2 (Dz.Urz. KOK Nr 10 poz. 79);

- Zarządzenie Nr 04/87 z dnia 30 lipca 1987 r. w sprawie zasad planowania, organizowania i przeprowadzania kontroli wykonywania zadań w zakresie obronności w czasie pokoju, zarządzonych przez Przewodniczącego i Sekretarza Komitetu Obrony Kraju (Dz.Urz. KOK Nr 10 poz. 80);

Znaczna część tych aktów (szczególnie wydanych przez KOK) wymaga nowelizacji. Spowodowane jest to zmianami w strukturach administracji publicznej oraz w zasadach funkcjonowania gospodarki kraju.

